

FORORD

Forord bryder ingen trætte, lyder et gammelt ord, hvad det så ellers skal betyde. Men er det ikke fyldt med alt for mange ord behøver det forhåbentlig ikke at trætte – mere end højest nødvendigt. Og forordet i denne bog har strengt taget intet andet formål end på det varmeste at anbefale overvejelse af bogens efterfølgende ord. Dog i dette tilfælde med en begrundelse, som ved et særligt held blev det skænket, da et forord altid er et bagord, nemlig det sidste, der skrives. Her lørdag, den 21. maj 2011, refereres i Information et foredrag, der bl.a. rummer disse ord:

»Vi løber rundt i en kasse som en hovedløs kylling uden rigtig at vide, hvad vi skal stille op – med mindre vi faktisk ser realiteterne i øjnene og frembringer en helt ny økonomisk og social model til håndtering af ... hvad jeg kalder Transitionen. Den store omstilling fra 200 års industrialisme til en æra af knaphed. Da jeg havde spildt fem et halvt år på Københavns Universitet for til sidst at kunne fremvise et dokument, der sagde, at jeg var kandidat i økonomisk videnskab – selv om økonomi intet har med videnskab at gøre – fik jeg at vide, at produktivitet er et spørgsmål om produktivitet pr. mandtime. I fremtiden vil produktivitet være et spørgsmål om, hvordan vi kan klemme et større output ud af én enhed input. For den begrænsende faktor bliver

inputtet: råstofferne, energien osv. Lang levetid af produkterne bliver tilsvarende et nøgleord i stedet for den indbyggede forældelse, der hidtil har været god økonomi. I dag fortæller reklamerne os, hvordan vi kan forbruge mere. I fremtiden vil de handle om, hvordan vi forbruger mindre. Og ligesom traditionel vækst- og fordelings-teori nu er forældet, er også Adam Smiths grundsætning, om at den enkeltes stræben efter velstand leder til samfundets velstand, passé. Det er rent nonsens i dag. Jo, måske bliver BNP højere, men det betyder ikke længere, at samfundets velfærd gør det. Det er grunden til, at økonomer nu har taget spørgsmålet om lykke op: Hvordan kan vi indrette tingene, så mennesker bliver mere tilfredse og lykkelige, selv om de skal forbruge mindre i materiel forstand?«

Lyder spørgsmålet. Århundredets – måske årtusindets – spørgsmål. Stillet af en tidligere departementschef i det danske udenrigsministerium. Forhenværende ambassadør, nuværende professor i både Singapore og København. Stillet i det pågældende foredrag og i en ny bog *How Asia can shape the World*. Med den sigende undertitel *From the Era of Plenty to the Era of Scarcities* – fra overflodens æra til knaphedens æra. Inkarneret medlem af økologiske mod-vækst bevægelser kan man ikke kalde Jørgen Ørstrøm Møller, som står bag

det pågældende foredrag. Men det behøver man åbenbart heller ikke at være. For at kunne indse, at naturen har sine egne grænser, og at evig økonomisk vækst i materiel forstand derfor er umulig. Og for at kunne godkende naturvidenskabens påvisninger af, at flere af grænserne allerede er – og andre tæt på at være – overskredet.

For udenrigsministeriets afgæede administrative chef véd, hvad den toneangivende moderne økonomi og vestlige mentalitet fundamentalt og fundamentalistisk bygger på. Og som den vil falde på: »Kristendom, islam og jødedom siger alle, at Gud har givet naturen til mennesket. Mennesket kan derfor gøre med naturen, hvad mennesket synes er OK – der er ingen religiøse indvendinger mod det misbrug, vi har set de seneste 200 år. I de asiatiske religioner og filosofier er det meget mere kompliceret. Gud kan findes i et træ, i en flod, men hvis Gud findes i et træ, hvordan kan man så hugge træet ned, hvis man ikke behøver det? Der er en stærk barriere mod at udbytte naturen, som det er sket i Vesten. I dag har man indhentet Vesten ved at kopiere den, og nu registrerer man, at værdierne

bag den vestlige økonomiske model ikke længere er brugbar.« Da har den asiatiske mentalitet andet end materialistisk forbrug at falde tilbage på. Men hvad har den vestlige? »Derfor tror jeg, Asien vil præstere en ny økonomisk model med rødder i gamle, asiatiske værdier. Jeg ikke bare tror det, jeg håber det også – for ellers ser fremtiden ikke lovende ud for os«

Sagde manden, som dog også sagde: »Man er kun rede til at dele byrder med andre, hvis man er overbevist om, at det sker på en retfærdig og gennemsigtig måde. Og det har meget lidt med økonomi at gøre. Arbejde må være at gøre noget for andre, udøve sociale omsorgsfunktioner, selv om det ikke betyder økonomisk omsætning. Det, der bestemmer lykken, er at gøre noget for andre.« Udtryk for trods alt en helt anden vestlig tradition end den i dag sejrende – og dødsdømte. Derfor er Ørstrøm god, står så alene og alligevel bliver han bare ved. Det skal læseren også gøre. Bare blive ved at overveje – alle de efterfølgende ord.

Ejvind Larsen